

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 46/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 28/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Sirkku Jaakkola, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Petteri Jartti, oikeusministeriö
- apulaisjohtaja Marko Niemelä, Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö
- erityisasiantuntija Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen ympäristökeskus
- Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Suomen Yrittäjät ry
- Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia.

Esityksessä muutettaisiin jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä. Velvollisuus hakea hyväksymistä jätehuoltorekisteriin kohdistettaisiin myös Suomen ulkopuolelle sijoittautuneisiin jätteen kuljettajiin ja välittäjiin, joiden toiminta ulottuu Suomeen. Euroopan unioniin tai Euroo-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

pan talousalueelle sijoittautuneet jätteen kuljettajat, jotka on rekisteröity sijoittautumismaansa vastaavaan jätehuoltorekisteriin, hyväksyttäisiin vastavuoroisuuden perusteella. Kotimaisten jätteen kuljettajien hyväksymisen edellytyksenä olisi liikennelupa. Toiminnanharjoittajan, jonka toiminta ei edellytä liikennelupaa tai joka on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, olisi oltava luotettava. Kotimaisten toiminnanharjoittajien luotettavuus selvitetäisiin Harmaan talouden selvitysyksikön laatimien velvoitteidenhoitoselvitysten perusteella. Ehdotettujen muutosten tavoitteena olisi varmistaa mahdollisimman yhdenmukainen vaatimustaso eri toimijoilta ja torjua harmaata taloutta.

Lisäksi perustettaisiin kaksi uutta julkista tietopalvelua. Jätehuoltorekisteriä koskevassa tietopalvelussa julkaistaisiin jätteen kuljettajat ja välittäjät, joilla on oikeus harjoittaa ammattimaista jätteen kuljettamista tai välittämistä Suomessa. Tuottajarekisterin tiedoista perustettaisiin tietopalvelu, josta voisi tarkistaa tuottajarekisteriin hyväksytyt tuottajat ja tuottajayhteisöt sekä niiden jäsenet. Tietopalveluilla parannettaisiin tiedonsaantia rekistereihin hyväksytyistä toiminnanharjoittajista. Lisäksi perustettaisiin uusi rekisteri jätteiden siirtoasiakirjojen tiedoista. Rekisterillä pantaisiin osaltaan täytäntöön EU:n lainsäädännön vaatimuksia vaarallisen jätteen ja pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävän jätteen jäljitettävyydestä ja valvonnasta.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Muutokset liittyvät ympäristöministeriössä meneillään olevaan jäte- ja tuotetietojärjestelmän kehittämiseen.

Esitys liittyy vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki jätelain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2022. Sen jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset ja julkiset tietopalvelut sekä laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta tulisivat voimaan 1.1.2023.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä niin kotimaisten kuin ulkomaalaisten toiminnanharjoittajien osalta. Jätedirektiivin EU 2018/851 ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä (POP) annetun asetuksen EU 2019/1021 mukaisia vaatimuksia vaarallisen jätteen ja POP-jätteen sähköisestä seurannasta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että jätteiden kuljetuksissa käytettävän siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava vuoden 2022 syyskuun alusta lähtien siirtoasiakirjatiedot sisältävään rekisteriin. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi jätelain mukaisten rekisterien pitäjistä, tietojen luovuttamisesta sekä jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevista julkisista tietopalveluista. Kaiken kaikkiaan esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” liittyviä tavoitteita vahvistamalla Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Jätelain muuttamista koskeva lakiehdotus liittyy vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valiokunta pitää esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia hyvinä ja kannatettavina. Valiokunta on saamansa selvityk-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

sen ja talousvaliokunnan lausunnon perusteella kuitenkin päätynyt ehdottamaan eräitä vähäisiä täsmennyksiä lakiehdotuksiin.

Toimijan hyväksyminen jätehuoltorekisteriin

Esityksen mukaan jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksenä on liikennelupa niiden toimijoiden osalta, joiden toiminta edellyttää liikennelupaa. Jätteen kuljettajien, joilla on liikennelupa, velvoitteidenhoitoa ei ole tarpeen selvittää, koska luotettavuusarviointi tehdään osana liikenneluvan myöntämistä ja velvoitteidenhoitoa seurataan säännöllisesti. Muiden kuljettajien osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset selvittävät toimijan luotettavuuden. Luotettavuus selvitys on tarkoitus toteuttaa hyödyntämällä Harmaan talouden selvitysyksikön laatimaa velvoitteidenhoitoselvitystä. Luotettavuus selvityksen osalta valmistelussa on tullut esiin kysymys selvityksen laajentamisesta yrityksen vastuuhenkilöihin ja näiden muuhun yritystoimintaan. Valmistelussa on kuitenkin päädytty siihen, että luotettavuus selvityksen tulee laajuudeltaan vastata liikenteen palveluista annetun lain mukaista, liikenneluvan myöntämisen yhteydessä tehtävää selvitystä. Näin ollen selvityksen alaa ei ole ehdotettu laajennettavaksi. Talousvaliokunnan tavoin valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että liikennepalvelulain kehitystä tulee tältä osin seurata ja jos kehitys antaa aihetta, laajentaa jätelain 95 §:ssä tarkoitettu luotettavuus selvitys myös yrityksen vastuuhenkilöihin, omistajiin ja näiden hallinnassa oleviin muihin yrityksiin.

Rekisterinpittoa koskeva sääntely ja kansallisen liikkumavaran käyttö

Jätelain rekisterisääntelyä täydennettäisiin vastaamaan nykyisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia. Jätehuollon rekistereiden ja tuottajarekisterin osalta säädettäisiin rekisterinpitäjistä ja rekisterien käyttötarkoituksista sekä niihin liittyvistä tiedonsaantioikeuksista. Ehdotettujen muutosten osalta on perusteltua tehdä selkoa asiaan sovellettavista EU-säädöksistä ja niihin sisältyvästä kansallisesta liikkumavarasta. Rekisterinpitäjä määrittellään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus, 4 artiklan 7 kohdassa. Sen mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määrittellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Yhteisrekisterinpitäjä puolestaan määrittellään tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa. Sen mukaan yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Näin voidaan menetellä ainoastaan, jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä ei määritellä rekisterinpitäjien vastualueita.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa määritellystä rekisterinpitäjän käsitteestä ei voida poiketa kansallisessa lainsäädännössä. Asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan kansallisesti voidaan säätää siitä, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä. Asetuksen 26 artikla puolestaan mahdollistaa sen, että yhteisrekisterinpitäjien keskinäiset vastuut määritellään kansallisessa lainsäädännössä. Voimas-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

sa olevassa jätelain 142 §:ssä käytetään termiä ”rekisterin ylläpitäminen”, jota yleinen tietosuoja-asetus ei tunne. Esityksessä ehdotetaan, että rekisterin ylläpitäminen terminä korvataan yleisen tietosuoja-asetuksen käsitteellä ”rekisterinpitäjä”. Lisäksi esityksen tarkoituksena on selkeyttää, mikä taho vastaa tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetyistä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta. Jätelain 142 §:n muutoksella selvennetään kansallisen liikkumavaran puitteissa rekisterinpitäjien keskinäisiä vastuita. Jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjinä toimivat, kuten nykyään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Säännöksen tarkoituksena on turvata jätehuoltorekisteriin rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Muutoksella täsmennetään, että jokainen ELY-keskus vastaa rekisteröimänsä henkilön osalta tämän oikeuksien toteuttamisesta. Vastuu rekisterin kehittämisestä ja ylläpidosta keskitetään yhdelle ELY-keskukselle tehtävän tarkoituksenmukaisen hoitamisen varmistamiseksi. Tämä selventää myös ELY-keskusten keskinäistä tehtäväjakoja. Valiokunta pitää ehdotettuja säännöksiä hallinnon asiakkaan ja toimeenpanovi-
ranomaisten kannalta tarpeellisina ja kansallisen liikkumavaran käyttöä perusteltuna erityisesti oikeusvaltioperiaatteen ja hallinnon lainalaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Siirtoasiakirjan tietojen rekisteröinti

Esitykseen sisältyvät ehdotukset uuden rekisterin perustamisesta siirtoasiakirjan tietojen käsittelyä varten sekä toimijoiden velvoittamisesta toimittamaan tiedot teknisen rajapinnan avulla viranomaisrekisteriin. Voimassa olevan jätelain 121 §:n mukaan jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta sekä muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta. Siirtoasiakirjaan sisältyvät valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta. Siirtoasiakirjavelvoite koskee Suomessa tapahtuvia jätteen siirtoja. Vuoden 2022 alusta lukien siirtoasiakirja on tullut laatia sähköisenä tai poikkeuksellisesti paperisena asiakirjana, jos sähköisen asiakirjan laatimiselle ei ole edellytyksiä. Esitykseen sisältyvien siirtoasiakirjan tietoja koskevien muutosten tarkoituksena on tehostaa jätteiden, erityisesti vaarallisten jätteiden ja POP-jätteiden, seurantaa ja näin ollen turvata jätedirektiivin ja POP-asetuksen säännösten asianmukainen toimeenpano. Valiokuntakäsittelyssä on ehdotettu, että siirtoasiakirjarekisterin käyttöönottoa siirrettäisiin siten, ettei toimijoiden edellytetä toimittavan tietoja ennen kuin tarvittavat tietojärjestelmän muutokset ovat valmiina. Ongelmana on toisaalta tiedonsiirtoon liittyvien velvoitteiden toteuttaminen ja toisaalta mahdollinen laiminlyöntimaksu, jos tiedonsiirtoa ei toteuteta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotukseen sisältyvä rekisteri on jatkumo toimijoiden velvollisuudelle laatia siirtoasiakirjat sähköisinä. Rekisterin avulla toimeenpantava jätedirektiivin muutos on tullut voimaan jo kesällä 2018, ja sen edellyttämät lainsäädäntömuutokset olisi tullut panna kansallisesti täytäntöön 5 päivään heinäkuuta 2020 mennessä. Rekisteriä koskevien säännösten voimaantulon ajankohta liittyy lisäksi jätteistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (978/2021) säädettyyn siirtoasiakirjojen sisältöä koskeviin muutoksiin, jotka tulevat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2022. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan juuri edellä esitetystä syystä rekisterin perustamista ja tiedonsiirtoa koskevat säännökset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2022. Lisäksi toimijoilla on edellä mainitun asetuksen hyväksymisestä saakka

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

ollut mahdollisuus kehittää järjestelmiään niin, että ne vastaavat uusia tietosisältövaatimuksia. Toimijoita on informoitu uusista velvollisuuksista ja rekisterin käyttöön otosta sekä pyritty löytämään ratkaisuja tiedonsiirtoon liittyviin haasteisiin. Myös rekisterin rajapintakuvaus on ollut toimijoiden käytettävissä. Tiedonsiirron toteuttaminen toimijoiden järjestelmistä rekisteriin ei tarkoita kokonaan uuden järjestelmän luomista, vaan olemassa olevien tietojärjestelmien päivittämistä.

Valiokunnalle on tuotu esiin, että edellä esitetyistä seikoista huolimatta on mahdollista, ettei kaikkiin järjestelmiin ehditä tehdä tarvittavia muutoksia, mikäli säännökset tulevat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2022. Jos tietojärjestelmämuutoksia ei saada valmiiksi mainittuun päivään mennessä, valiokunnan saamaan selvityksen mukaan toimija voi hoitaa tietojen toimittamisen käyttöliittymän avulla tai Suomen ympäristökeskuksen kanssa erikseen sovitulla tavalla. Valiokunta pitää näiden vaihtoehtoisten toimintatapojen käytettävyyttä välttämättömänä, jotta rekisteriä koskevien säännösten voimaantulo voi olla hallituksen esityksessä ehdotetun mukainen. Valiokunta palaa laiminlyöntimaksua koskeviin ehdotuksiin jäljempänä.

Esityksen mukaan siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava rekisteriin teknisen rajapinnan avulla ilman aiheutonta viivytystä. Kyseisen lainkohdan perusteluiden mukaan tällä tarkoitetaan tietojen toimittamista muutaman päivän kuluessa. Valiokunnalle on tuotu esiin, että tietoja kuljetusta jäte-erästä ja jätteiden käsittelytavasta voidaan päivittää viikon ajan kuljetuksen päättymisestä. Näin ollen viikko olisi tarkoituksenmukainen lähtökohta lainkohdan soveltamisessa. Jätelain 121 § kuitenkin edellyttää siirtoasiakirjan laatimista ennen kuin jätteen siirto aloitetaan. Jos asiakirjan kaikkia tarvittavia tietoja, esimerkiksi tietoa jätteen määrästä tai käsittelytavasta, ei ole tiedossa siirron alkaessa, asiakirjaan voidaan merkitä näistä tiedoista arvio. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vastaanottajan on jätteen siirron päätyttyä vahvistettava tiedot vastaanotetun jätteen määrästä, ja tieto päivitetään siirtoasiakirjaan. Koska siirtoasiakirjassa on kyse kuljetusta koskevasta asiakirjasta, on koko järjestelmän tarkoituksen kannalta tärkeää, että tiedot päivitetään niin asiakirjoihin kuin rekisteriinkin mahdollisimman nopeasti kuljetuksen päätyttyä. Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, että sähköisen siirtoasiakirjan ja sitä koskevan rekisterin tarkoitus edellyttää, ettei tietojen toimittaminen rekisteriin viivästy useita päiviä kuljetuksen päättymisestä. Samalla tulee kuitenkin pyrkiä järjestämään siirtoasiakirjarekisterin ja sähköisten siirtoasiakirjojen välinen tiedonsiirto siten automaattiseksi, että toimijoiden ylläpitämistä siirtoasiakirjasta päivitettyt tiedot siirtyvät viivytyksettä siirtoasiakirjarekisteriin ilman, että tietoja tarvitsee ylläpitää kahdessa järjestelmässä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki jätelain muuttamisesta

39 §. Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä. Pykälään ehdotetaan säännöstä, joka mahdollistaa saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetustietojen ilmoittamisen siirtoasiakirjan tietojen ilmoittamisen yhteydessä 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun rekisterin välityksellä. Mainitusta rekisteristä tiedot ilmoitetaan kunnan jätehuoltoviranomaiselle jätteenkuljetusrekisteriin merkittäviksi. Valiokuntakäsittelyssä on tuotu esiin, etteivät siirtoasiakirjan tiedot täysin vastaa jätteenkuljetusrekisteriin tarvittavia tietoja, ja kunnan jätehuoltoviranomainen voi edellyttää jätteen

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

kuljettajaa toimittamaan muitakin kuin pykälässä tarkoitettuja tietoja. Tähän liittyen on ehdotettu täsmennettäväksi, että kuljettaja vapautuu velvollisuudesta toimittaa lietteiden kuljetusta koskevat tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle vain sillä edellytyksellä, että kuljettaja toimittaa siirtoasiakirjatietorekisterin välityksellä 39 §:n mukaiset tiedot.

Näin ollen säännöksessä on tarpeen täsmentää, että jätteen kuljettaja vapautuu velvollisuudesta toimittaa kunnan jätehuoltoviranomaiselle pykälän perusteella vaaditut tiedot vain, jos ne on toimitettu siirtoasiakirjatietojen yhteydessä 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen rekisterin avulla. Jos jälkimmäiseen rekisteriin tehty ilmoitus ei kata kaikkia jätehuoltoviranomaisen tietotarpeita, tiedot on jatkossakin toimitettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Jätteen kuljettajien on tarkoitus ainakin vuoden 2022 ajan toimittaa tiedot saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksista suoraan kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Myös tämän jälkeen voi olla tarpeen toimittaa jätehuoltoviranomaiselle tietoja, varsinkin 39 §:ssä tarkoitettua tiivistelmää varten, mikäli siirtoasiakirjatietoja koskevasta rekisteristä niitä ei saada vaaditussa muodossa. Edellä esitettyyn viitaten ehdotetaan 39 §:n 2 momentin voimaantulon siirtämistä alkamaan vuoden 2023 alusta.

142 b §. Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu. Säännöksen tarkoituksena on parantaa tiedonsaantia tuottajavastuunsa hoitaneista yrityksistä. Tietojen tarjoaminen julkisena tietopalveluna edistää yritysten, kuluttajien ja julkisiin hankintoihin liittyvää vastuullista päätöksentekoa. Tietopalvelu sisältää tiedot tuottajista ja tuottajayhteisöistä sekä vastaavat tiedot sellaisesta Suomeen sijoittautuneesta valtuutetusta edustajasta, jonka verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toiseen valtioon sijoittautunut etäkaupan avulla tuotteita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vastaava toimija on nimennyt. Talousvaliokunta on lausunnossaan katsonut, että avoimuuden ja tiedon käytettävyyden turvaamiseksi tietopalvelussa tulee tuoda selkeästi esiin, minkä tuotteiden tai brändien osalta valtuutettu edustaja on nimetty asiaansa hoitamaan.

Pykälän 2 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuottajavastuuala ilmoitetaan tuoteryhmittäin ja mahdollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä. Tämä parantaisi entisestään tiedonsaantia, sillä tietopalvelusta saataisiin tiedot siitä, minkä tuottajavastuun alaisten tuoteryhmien osalta tuottaja on jätelain 62 §:n mukaisesti joko liittynyt tuottajayhteisöön tai hakenut suoraan tuottajarekisteriin. Säännös tehostaa osaltaan tuottajavastuovelvoitteiden täytäntöönpanoa ja valvontaa.

Voimaantulo. Voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Edellä 39 §:n yhteydessä on käsitelty kunnan jätehuoltoviranomaisen tietotarpeiden turvaamista erityisesti vuoden 2022 aikana, jolloin kunnan jätehuoltoviranomainen ei saa kaikkia pykälässä mainittuja tietoja siirtoasiakirjojen tietoja käsittelevän rekisterin avulla. Talousvaliokunnan tavoin valiokunta pitää tärkeänä huolehtia jätteenkuljetustietojen kattavuudesta ja jätehuoltoviranomaisten tiedonsaannista erityisesti siirtymäaikana. Näin ollen 39 §:n 2 momentin voimaantulo on syytä siirtää tapahtuvaksi vuoden 2023 alussa.

Valiokunta on edellä käsitellyt syitä, joiden vuoksi siirtoasiakirjan tietojen rekisteröintiä koskevien säännösten voimaantuloa ei voida viivästyttää, vaan niiden on tultava voimaan 1 päivänä syyskuuta 2022. Valiokuntakäsittelyssä esiin tulleisiin huoliin vastaamiseksi valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna, ettei 131 §:n 2 momentin 5 kohdassa säädettävää laiminlyöntimaksua oteta välittömästi käyttöön. Tarkoituksena on mahdollistaa säännöksen toimeenpanon alkuvaihees-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

sa neuvova ja opastava viranomaistoiminta ilman, että virheisiin liittyy heti maksuseuraamuksia. Näin ollen laiminlyöntimaksua koskevan 131 §:n 2 momentin 5 kohdan voimaantulo tulee toteuttaa siten, että laiminlyöntimaksun käyttöönotto tapahtuu 1 päivästä tammikuuta 2023.

2. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Esityksessä on ehdotettu säännöstä, jonka mukaan velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan jätelain mukaista toiminnanharjoittajan luotettavuusselvityksen toteuttamista. Esityksestä poiketen säännös ehdotetaan sijoitettavaksi uudeksi 6 §:n 1 momentin 14 a kohdaksi. Momentin 14 kohdassa säädetään velvoitteidenhoitoselvityksen laatimisesta liikennepalvelulain mukaisen tavaraliikenneluvan myöntämiseen ja perumiseen. Syynä tekniseen muutokseen on samaan aikaan vireillä oleva hallituksen esitys, jossa kyseiseen momenttiin ehdotetaan uutta 30 kohtaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 46/2022 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 39 §:n 2 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95–99 §, 100 §:n 2 ja 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 105 §, 131 §:n 2 momentin 2 ja 5 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 ja 143 §, 143 a §:n 2 momentti sekä 143 b §,
sellaisina kuin niistä ovat 39 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 5 kohta ja 143 § laissa 714/2021, 100 §:n 2 momentti, 101 §:n 2 momentti ja 105 § laissa 410/2014, 137 §:n 2 momentti laissa 1421/2019 sekä 143 a §:n 2 momentti ja 143 b § laissa 438/2019,
sekä
lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 757/2018, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, lakiin uusi 95 a ja 121 b §, 122 §:ään, sellaisena kuin se on

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

osaksi laissa 714/2021, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 142 a ja 142 b § seuraavasti:

22 §

Valtion viranomaiset

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin sekä näiden valvonnasta.

39 §

Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä

Jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa ajantasaiset tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on 35 §:n tai 41 §:n 3 momentin mukaisesti noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. ~~Kuljettaja voi antaa saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskevat tiedot myös 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä.~~ Velvollisuus ei kuitenkaan koske saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskevien tietojen toimittamista kunnan jätehuoltoviranomaiselle, jos jätteen kuljettaja on toimittanut tässä pykälässä tarkoitetut tiedot 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

94 §

Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Hakemus tehdään sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei mainitulla perusteella ole osoitettavissa, hakemus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on tehtävä hakemus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Hakemus on tehtävä viranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa. Hakemuksen voi toimittaa myös sähköpostitse tai paperisena, jos hakemuksen laatiminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on toimitettava hakemus suomen, ruotsin

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

tai englannin kielellä. Vieraskielisistä todistuksista on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käänös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

95 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos:

1) toimintaa harjoitetaan ammattitaitoisesti ja toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto ovat teknisesti asianmukaisia;

2) toiminnanharjoittaja ei ole kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana elinkeinotoiminnassaan osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä ja toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) jätteen välittäjällä on kotipaikka Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa;

4) jätteen kuljettajalla on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 3 §:ssä tarkoitettu tavaraliikennelupa tai kevyt tavaraliikennelupa mainitussa laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti taikka jätteen kuljettajalla, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on mainitun lain 20 §:ssä tarkoitettu International Transport Forumin kuljetuslupa taikka Suomen ja toisen valtion kahdenväliseen sopimukseen perustuva kuljetuslupa;

5) toiminnanharjoittajan, jonka toimintaan ei vaadita 4 kohdassa tarkoitettua liikennelupaa tai jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on lisäksi oltava luotettava.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajaa ei pidetä luotettavana, jos:

1) se on kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) sillä on maksukykynsä nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin; tai

3) se on asetettu konkurssiin.

Sellaisen 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun toiminnanharjoittajan, joka on sijoittautunut Suomen ulkopuolelle, on toimitettava 2 momentissa tarkoitettut tiedot hakijan sijoittautumismaan lainsäädännön mukaisella rekisteriotteella tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla.

95 a §

Vastavuoroinen tunnustaminen

Toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity jätteen kuljettaja voi toimittaa 94 §:ssä tarkoitettun hakemuksen sijaan todistuksen rekisteröinnistä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi (*vastavuoroinen tunnustaminen*). Todistuksessa on oltava tiedot kuljettajasta, rekisteröintiviranomaisesta ja rekisteröinnin voimassaolosta sekä muut olennaiset tiedot rekisteröinnin sisällöstä. Todistuksen lisäksi on toimitettava muut jätehuoltorekisteriin merkitsemiseen tarvittavat tiedot toiminnanhar-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

joittajasta, Suomessa harjoitettavasta toiminnasta sekä toiminta-alueesta Suomessa. Tiedot on toimitettava suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Todistuksesta on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta todistuksesta ja viranomaiselle toimitettavista muista tiedoista sekä niiden käsittelystä viranomaisessa.

96 §

Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheutonta viivytystä tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta tai tehtävä vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä jätehuoltorekisteriin. Päätös tai tieto merkinnästä on toimitettava hakijalle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle päätös tai tieto merkinnästä tehdään suomeksi tai ruotsiksi. Päätöksestä tai merkinnästä on toimitettava tarvittaessa englanninkielinen käännös toiminnanharjoittajalle. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt tai merkinnyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Hyväksymistä koskeva päätös ja vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä ovat voimassa toistaiseksi tai määräajan. Vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä tehdään määräajaksi, jos rekisteröinti toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa on tehty määräajaksi.

Päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjanpidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista. Määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tiettyntyyppistä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen, päätöksen ja vastavuoroista tunnustamista koskevan merkinnän olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Jos toimintaa harjoitetaan kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, tieto päätöksen antamisesta tai tehdystä merkinnästä on toimitettava näille muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

97 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen

Jos jätehuoltorekisteriin hyväksytty tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella rekisteriin merkitty toiminta muuttuu olennaisesti tai lopetetaan, siitä on viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus tai toimitettava 95 a §:ssä tarkoitettu todistus ja muut mainitussa pykälässä tarkoitettut tiedot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä muuttuneet tiedot jätehuoltorekisteriin ja tarvittaessa muutettava hyväksymispäätöstä vastaavasti. Jos toiminta lopetetaan, toiminnanharjoittajan tiedot on poistettava jätehuoltorekisteristä.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella tehtyä merkintää voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aloitteesta muuttaa,

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

98 §

Ote jätehuoltorekisteristä

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaan päätökseen on liitettävä ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista. Ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista on annettava myös vastaavuuksista tunnustamista koskevasta merkitsemisestä. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle on toimitettava otteesta tarvittaessa englanninkielinen käännös. Otteeseen on merkittävä tieto siitä, mihin mennessä ote on tarkistettava. Kuljettajan, jonka toiminta on hyväksytty tai merkitty rekisteriin, on pidettävä ote mukana kuljetuksen aikana ja pyydettyä esitettävä se valvontaviranomaisille ja poliisille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä otteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on toimitettava ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksytyn tai merkityn toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä tai merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa vastattava pyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.

99 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttaminen ja raukeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen, jos:

1) 95 §:n mukaisia hyväksymisen edellytyksiä ei enää saada täytetyiksi muuttamalla päätöstä 97 §:n mukaisesti;

2) toiminnanharjoittaja ei enää ole 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava eikä toiminnanharjoittaja ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa;

3) toiminnanharjoittaja on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen tai merkitsemisen edellytyksiin; tai

4) toiminnanharjoittaja on elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä tai on toistuvasti rikkonut päätöksen määräyksiä viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta ja toiminnasta aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätettävä, että jätehuoltorekisteriin hyväksyminen tai merkitseminen raukeaa, jos toiminnanharjoittaja ei vastaa 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteen tarkistamispyyntöön. Toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttamista tai raukeamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on poistettava jätehuoltorekisteristä tiedot toiminnanharjoittajasta, jonka hyväksyminen tai merkitseminen peruutetaan tai raukeaa.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottopaikkojen sijainnista, sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on merkittävä ilmoituksen tiedot jätehuoltorekisteriin 142 §:n mukaisesti ja ilmoitettava merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on poistettava merkintä, jos toiminta lopetetaan, ja ilmoitettava merkin­nän poistamisesta ilmoituksen tekijälle.

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. Edellä 66 b §:ssä tarkoitettun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuvai­toista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta.

105 §

Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin

Tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava tuottajarekisteriin tuottajat tai jäsenet, joiden tämän lain mukaisista velvollisuuksista tuottajayhteisö tai palautusjärjestelmän ylläpitäjä huolehtii. Valtuutetun edustajan osalta on lisäksi ilmoitettava valtuutuksen antaja ja tuottaja, joka muutoin vastaisi valtuutusta koskevien tuotteiden tuottajavastuuvai­toista. Jos tiedot muuttuvat, myös tästä on tehtävä ilmoitus rekisteriin. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä tiedot tuottajarekisteriin ja ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

121 b §

Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin

Siirtoasiakirjan laatineen jätteen haltijan tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettajan, on huolehdittava siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin. Tiedot on toimitettava ilman aiheutonta viivytystä teknisen rajapinnan kautta. Paperisen siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä sähköisessä asiointipalvelussa. Tiedot voi toimittaa myös muulla rekisterinpitäjän kanssa erikseen sovitulla tavalla, jos tietojen toimittaminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Jätteen haltija tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja vastaa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin toimitettavista tiedoista.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jotka ovat välttämättömiä 95 §:n 2 momentissa tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi sekä Liikenne- ja viestintävirastolta tiedot 95 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua liikenneluvasta.

131 §

Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

2) jätteen kuljettaja tai välittäjä, joka laiminlyö 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tai 95 a §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa todistuksen jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi;

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden, 121 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai vahvistaa jätteen vastaanotto taikka 121 b §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa siirtoasiakirjan tiedot 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin;

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

137 §

Muutoksenhaku

Valitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muusta kuin 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä ja mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista tai laiminlyöntiä koskevasta 126 ja 133 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosaa kysymyksessä olevasta toiminnasta harjoitetaan. Valitus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä, joka koskee Suomen ulkopuolelle sijoittautunutta toiminnanharjoittajaa, tehdään Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Valitus, joka koskee Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 103, 106, 107, 126, 128 tai 133 §:n nojalla tekemää päätöstä, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee. Valitus aluehallintoviraston 7 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä tehdään Vaasan hallinto-oikeudelle.

142 §

Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri

Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin rekisterinpitäjinä toimivat Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset seuraavasti:

1) Suomen ympäristökeskus pitää rekisteriä, jossa on tiedot jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista sekä niistä tehdyistä päätöksistä ja 117 c §:ssä tarkoitetuista kirjanpitolietoista;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pitävät jätehuoltorekisteriä, jossa on tiedot 94 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä, sekä 100 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista ja toimivat rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä;

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitää tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä tarkoitetuista hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista;

4) Suomen ympäristökeskus pitää rekisteriä, jossa on tiedot 121 §:ssä tarkoitetuista siirtoasiakirjoista.

Kukin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasäädös) rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen osalta. Rekisterinpitäjä vastaa rekisterinsä ylläpidosta ja kehittämisestä, lukuun ottamatta jätehuoltorekisteriä, jonka ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellä 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja rekistereitä kehitetään yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtivat osaltaan siitä, että 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

merkitään toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vastaa jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekistereihin merkittävistä olennaisista tiedoista.

Rekisterien tietoja käytetään tämän lain valvontaan, jätehuollon järjestämiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun, jätetietojen seurantaan ja raportointiin sekä tutkimukseen ja tilastointiin. Rekisterit ovat osa ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettua ympäristönsuojelun tietojärjestelmää.

142 a §

Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoituksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä tai merkityistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä näiden toiminnasta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

- 1) jätteen kuljettajan tai välittäjän nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tunnus;
- 2) harjoitettava toiminta;
- 3) kotipaikka tai jos kotipaikka ei ole Suomessa, sijaintivaltio, sekä pääasiallinen toiminta-alue ja muut toiminta-alueet;
- 4) jätenimikkeet tunnusnumeroineen, joita hyväksyntä tai merkintä koskee.

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuitenkin siten, että 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuilla tiedoilla voi hakea tietoja vain yhdessä jätenimikkeen kanssa. Tietopalvelussa saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot sekä tiedon kotipaikasta tai sijaintivaltiosta.

142 b §

Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoituksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä, valtuutetuista edustajista ja tuottajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitamisesta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

- 1) tuottajan ja tuottajayhteisön nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tunnus;
- 2) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot Suomeen sijoittautuneesta valtuutetusta edustajasta, jonka verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toiseen valtioon sijoittautunut etäkaupalla tuotteita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vastaava toimija on nimennyt 66 a §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti;
- 3) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tuottajasta, jonka sijasta 2 kohdassa tarkoitettu valtuutettu edustaja hoitaa tuottajavastuuvaihto- ja valtuutuksen antajasta;
- 4) tuottajan tuottajavastuualat **tuoteryhmittäin ja, mikäli mahdollista, materiaalityypittain, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä** sekä tuottajayhteisöt, joihin tuottaja on liittynyt;

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

5) tuottajayhteisöt tuoteryhmittäin ja mahdollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä;

6) tiedot tuottajayhteisöön kuuluvista tuottajista.

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja käyttäen hakuperusteena tuottajan, tuottajayhteisön tai valtuutetun edustajan nimeä, yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta sekä tuottajavastuualaa. Tietopalvelussa saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot.

143 §

Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Kunnan jätehuoltoviranomainen pitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa ja 41 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot ja toimii rekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisteriin merkityt kuljetusta koskevat henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen. Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään viisi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on jätehuollon seurantaa ja raportointia varten pyydettyessä annettava rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot seurannasta ja raportoinnista vastaavalle 22 §:ssä tarkoitetulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijaviranomaiselle ja -laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on pyydettyessä annettava 43 §:ssä tarkoitetulle kunnan omistamalle yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtävän, 1 momentissa tarkoitetusta rekisteristä muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Kunnan jätehuoltoviranomaisen on annettava pakkausten tuottajayhteisölle pakkausjätteiden kuljetusta koskevat muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä 49 c §:n 2 momentissa tarkoitetun erilliskeräyksen järjestämiseksi, jos mainitussa pykälässä tarkoitettu sovittelu päättyy tuloksettomana. Tiedot on annettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sovittelun päättymisestä ja viimeistään kaksi kuukautta ennen tuottajien erilliskeräysvelvollisuuden alkamista. Tiedot on annettava sähköisesti muokattavassa muodossa.

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy toimii rekisterin rekisterinpitäjänä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietolustasta

Edellä 24 §:ssä tarkoitetulla valvontaviranomaisella, Suomen ympäristökeskuksella ja ympäristöministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:ssä tarkoitettuista rekistereistä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa, jätetietojen seuranta, raportointia ja tutkimusta, jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua varten taikka muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tullilla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada edellä 142 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevasta rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa varten.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä ja 2 kohdassa tarkoitettu jätehuoltorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätehuollon järjestämistä ja sen seuranta varten. Edellä 121 §:ssä tarkoitetun siirtoasiakirjan laatineella, jätteen kuljettajalla ja jätteen vastaanottajalla on lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä tiedot niistä jätteen siirroista, joihin kyseinen toiminnanharjoittaja on osallistunut.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 143 a §:ssä tarkoitettu jätteiden ja sivuvirtojen tietolustasta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut olennaiset tiedot ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 22 §:n 5 momentti, 39 §:n 2 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95, 95 a ja 96–99 §, 122 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 2 ja 5 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 a ja 142 b § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Jos toiminta on hyväksytty jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025. Hakemus on kuitenkin tehtävä viimeistään, kun 98 §:n mukainen ote on tarkistettava. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaadittu vakuus.

Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen jätteen kuljettajan ja jätteen välittäjän, joka on hyväksytty tai muutoin merkittynä jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, on tehtävä tämän lain 94 §:n mukainen hakemus tai toimitettava 95 a §:n mukainen todistus toiminnan hyväksymiseksi tai merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaadittu vakuus.

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021 ja 1134/2021, uusi 14 a kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

~~29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuuden selvittämistä;~~
30) 14 a) jätelain (646/2011) 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuuden selvittämistä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2022 vp

Helsingissä 1.6.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Niina Malm sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taeed sd (osittain)
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola